

УДК: 620.193.2

ЕПІЛАМУВАННЯ - ЕФЕКТИВНИЙ ЗАХИСТ ТРУБОПРОВОДІВ ВІД КОРОЗІЇ

Біляєва А.С., магістр,

Журавель Д. П., д.т.н.,

Болтянський Б.В., к.т.н.

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь, Україна

Одним із основних факторів, що обмежують довговічність та надійність трубопроводів та металевих конструкцій є корозія.

Корозією металів називають руйнування металів в результаті хімічної або електрохімічної взаємодії їх з корозійним середовищем.

По механізму протікання корозійного процесу розрізняють:

- хімічну корозію, тобто така взаємодія металу з корозійним середовищем, при якому окислення металу і відновлення компоненти що окислює протікають в одному акті і не супроводжуються протіканням електричного струму;

- електрохімічну корозію, тобто таку взаємодію металу з корозійним середовищем (розчином електроліту), при якому іонізація атомів металу і відновлення окислювальної компоненти корозійного середовища протікають не в одному акті, супроводжуються протіканням електричного струму і їх швидкості залежать від електродного потенціалу (сюди ж відноситься корозія блукаючими струмами). Корозія трубопроводів є однією з основних причин їх розгерметизації внаслідок утворення каверн, тріщин і розривів.

Тому для підвищення довговічності трубопроводів та захисту їх від корозії застосовуються різні методи та способи зміцнення [1, 2].

Існує два способи захисту трубопроводів і резервуарів від ґрунтової корозії: пасивний і активний.

До пасивного захисту належать ізоляційні покриття з різних матеріалів (бітумно-гумові, полімерні стрічки тощо).

До активного захисту належать катодний і протекторний захисти. Суть катодного захисту зводиться до створення від'ємного потенціалу на поверхні трубопроводу, завдяки чому усуваються витікання електричного струму із труби, які супроводжуються корозійним роз'їданням, тобто трубопровід стає катодом, а спеціальний електрод-заземлювач — анодом.

Якщо відсутнє джерело електропостачання, то застосовують протекторний захист. Він здійснюється за допомогою електродів (протекторів), які закопують у ґрунт поряд із трубопроводом (резервуаром). Протектор служить анодом. Об'єкти, які виготовлені із

заліза, можуть бути захищені протекторами, що мають у своєму складі метали K, Ca, Na, Mg, Al, Mn, Zn (згідно з рядом напруг). Для захисту трубопроводів від внутрішньої корозії використовують різні лаки, епоксидні смоли, цинко-силікатні покриття та інгібітори корозії. Найкраще застосовувати магній і цинк (на поверхні алюмінію утворюється щільний оксидний шар, який знижує ефективність захисту) [3-5].

У даній статті запропоновано метод епіламування. У теперішній час, цей вид покриття користується великим попитом, завдяки унікальності досягнутих ефектів. Якість нанесеного покриття залежить від стану поверхні, на яку наноситься покриття, від характеру взаємнини цієї поверхні і матеріалу. У зв'язку з цим такі поняття, як адгезія і адсорбція висуваються на перший план з числа інших понять фізики і фізико-хімії, особливо в разі отримання покриття (плівки) на базі епіламів - фторвмісних поверхнево-активних речовин (фтор-ПАВ), що дають не тільки вузько - захисний ефект, але надає поверхні нові властивості, спершу цієї поверхні не властиві.

Епіламування - це обробка твердих поверхонь фторвмісними поверхнево-активними речовинами (ПАР), відноситься до фізико-хімічних методів підвищення зносостійкості і має ряд переваг в порівнянні з іншими технологіями. Епілам істотно знижує знос деталей механізмів, конструкцій і поверхонь трубопроводів. При нанесенні таких складів утворюється молекулярна плівка. Вона така тонка, що не виявляється ні візуально, ні за допомогою звичайного мікроскопа і залишається на поверхні навіть після випаровування розчинника.

Епілам являють собою багатокомпонентні системи, що включають фторорганічні поверхнево-активні речовини в різних розчинниках і регулюючі добавки. Одним з найважливіших переваг епіламування є те, що воно не змінює структуру оброблюваної твердої поверхні, а лише модифікує її, надаючи поверхні антифрикційні, антиадгезійні, захисні та інші корисні властивості. Практично незмінними залишаються і геометричні розміри оброблюваних деталей.

Епіламування здійснюється різними способами (занурення в розчин епіламу із застосуванням герметичних установок з електричним підігрівом або із застосуванням ультразвуку (типу «УУЕ-Епілам-2,5»), аерозольним напиленням, пензлем або тампоном з подальшим сушінням на повітрі при +20 °С...+120 °С [3, 4].

Для закріплення на поверхні багатофункціональної плівки товщиною 1-10 нм, за рахунок чого значно знижується трудомісткість нанесення і витрата матеріалів покриття. При нанесенні покриття ізоляція точок пайки і контактів не потрібно. Оптимальним вважається температурний діапазон + 38 °С ... + 110 °С. Нанесення покриття на металопрокат перекриває доступ кисню до сталеві оболонки труб, оберігає сталь від корозійного руйнування [3,5].

При нанесенні епіламів на поверхню трубопроводу утворюється тонкий шар спеціальним чином орієнтованих молекул, що дозволяє модифікувати поверхню матеріалів з метою надання їй антифрикційних, антиадгезійних, антикорозійних і деяких інших специфічних властивостей: різко зменшується поверхнева енергія матеріалу що веде до істотного зниження коефіцієнта тертя і як наслідок цього-до підвищення зносостійкості; внаслідок своєї високої проникаючої здатності ПАР заповнює всі пори і мікротріщини, дегазує їх і виключає, таким чином, зкрихчування матеріалу (воднева крихкість); мікропори і мікротріщини позбавляються можливості концентрувати напругу і перестають бути потенційними центрами руйнування; поверхня захищається від впливу вологи і агресивних речовин; плівки ПАР стійкі до низьких і високих температур (вони не змінюють своїх експлуатаційних характеристик в інтервалі температур від -200 °С до + 450 °С), до тиску (питоме навантаження до 300 кг / мм²), впливу хімічних речовин і радіації [3-5].

Таким чином, довговічність і ефективний захист трубопроводів від зовнішньої корозії і внутрішніх руйнувань багато в чому залежить від використання технологій, антикорозійних заходів і якості матеріалів. Епіламування відноситься до пасивного типу захисту. Воно відкриває нові можливості збереження вузлів гідравліки і пневматики, збільшення міжремонтного періоду, зниження матеріальних і енергетичних витрат на експлуатацію та ремонт конструкцій і трубопроводів. При цьому поверхні набагато довше зберігають експлуатаційні властивості в температурному полі від -120 до +520 °С [3, 4]. Технологія епіламування в значній мірі сприяє вирішенню проблем надійності і довговічності та підвищенню терміну служби трубопроводів. Вона відповідає сучасним технологіям, легко вписується в існуюче виробництво, не вимагає капітальних витрат, високоефективна в умовах одиничного, серійного і масового виробництва.

Список використаних джерел

1. Бондар А.М. Технічний сервіс мехатронних систем: навчально-методичний посібник до самостійної роботи. Мелітополь: ВПЦ «Люкс», 2021. 141 с.
2. Вохидов А.С., Добровольский Л.О. Эпиламирование: эффективный метод создания нанопленок. Наноиндустрия. №4 (34). 2012. С. 32-35.
3. Журавель Д.П. Триботехніка. Курс лекцій з навчальної дисципліни. Мелітополь: ВПЦ «Люкс», 2019. 280 с.
4. Журавель Д.П. Триботехніка. Посібник до лабораторно-практичних робіт. Мелітополь: ВПЦ «Люкс», 2019. 136 с.
5. Журавель Д.П. Триботехніка. Методичні вказівки до самостійної роботи. Мелітополь: ВПЦ «Люкс», 2019. 116 с.